

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน ตั้งแต่ พ.ศ.2387 ถึง พ.ศ.2540 ” เป็นงานวิจัยทางประวัติศาสตร์เชิงพรรณนา (Descriptive design) โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนในการนำเสนอ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ ที่เริ่มพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2387 เป็นต้นมา ในการศึกษาครั้งนี้จะรวมถึงหนังสือพิมพ์บางกอกกรีตอร์เดอรัด้วย แม้จะไม่มีกำหนดออกเป็นรายวัน เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ใช้ในการศึกษานี้มีทั้งหมด 11 รายชื่อ ได้แก่ 1.น.ส.พ.บางกอกกรีตอร์เดอรั 2 Siam Daily Advertiser 3.ข่าวราชการ 4. The Bangkok Time 5.จีนโนสยามวารศัพท์ 6.ไทย 7. ประชาชาติ 8. พิมพ์ไทย 9.Bangkok Post 10. สยามรัฐ 11.ไทยรัฐ

หลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง สำหรับหลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะเด่นหรือสำคัญ และสามารถแสดงให้เห็นพัฒนาการการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้
2. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไป

2. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไป

3. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีต้นฉบับอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของรูปลักษณ์หน้าหนึ่งได้

เครื่องชี้วัดสำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่าง นอกจากจะใช้หลักเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น เป็นพื้นฐานในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยยังได้เลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เนื่องจากเทคโนโลยีการพิมพ์เป็นเทคโนโลยีของชาติตะวันตก หนังสือพิมพ์ ภาษาอังกฤษจึงอาจมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากกว่าหนังสือพิมพ์ภาษาไทยร่วมสมัยเดียวกัน และยังอาจจะทำให้เห็นอิทธิพลของการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์อังกฤษต่อหนังสือพิมพ์ภาษาไทย

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังอาศัยเครื่องชี้วัด (Indicators) ซึ่งได้กำหนดขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร ชั้น 2 ที่เกี่ยวข้อง และจากการไปสำรวจเบื้องต้นที่หอสมุดแห่งชาติเพื่อนำมาประกอบในการพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องชี้วัดสำหรับใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏอยู่ในตารางที่ 2

ทั้งนี้การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 11 รายชื่อ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยดูถึงการเปลี่ยนแปลงของหนังสือพิมพ์ที่ปรากฏในหน้าหนึ่ง ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ไม่สามารถที่จะกำหนดแน่นอนลงไปได้ในเบื้องต้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยจะต้องไปศึกษาเป็นผลการวิจัยว่า มีการเปลี่ยนแปลงปรากฏในช่วงใดบ้าง

ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของรูปลักษณ์หน้าหนึ่ง จากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ Layout หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ระบุไว้ว่า การออกแบบหน้าหนึ่งไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ขึ้นอยู่กับนโยบายหรือความพอใจของผู้ที่เป็นเจ้าของสื่อ นั้น ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์หน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์

ตารางที่ 2 : เครื่องชี้วัดสำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อหนังสือพิมพ์	ภาษาที่ตีพิมพ์	เครื่องชี้วัดในการเลือกน.ส.พ.	วัตถุประสงค์
1. บางกอกเรียลไทม์ (พ.ศ.2387-2388)และ (2407-2408)	อังกฤษ-ไทย	เป็น น.ส.พ.ที่ออกในเมืองไทยฉบับแรก ดำเนินงานโดยชาวต่างประเทศ	ให้เห็นจุดเริ่มต้นของการจัดหน้า น.ส.พ.ในประเทศไทย
2.Siam Daily Advertiser (พ.ศ.2411-2525)	อังกฤษ	เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษฉบับแรก ๆ ของไทย	ทำให้เห็นจุดเริ่มต้นของการจัดหน้าของน.ส.พ.อังกฤษในไทย
3.ข่าวราชการ (พ.ศ.2418-2419)	ไทย	เป็น น.ส.พ.รายวันของไทยฉบับแรก ทำโดยเจ้านายไทย	ทำให้เห็นจุดเริ่มต้นของการจัดหน้าโดยคนไทย
4.The Bangkok Time (พ.ศ.2430-2485)	อังกฤษ-ไทย	เป็น น.ส.พ.ที่ใช้ภาษาปนกัน 2 ภาษาคือไทยกับอังกฤษในฉบับเดียวกัน	ทำให้เห็นรูปแบบการจัดหน้าที่ใช้ 2 ภาษา ของน.ส.พ. ฉบับใหญ่
5.จีนโนสยามวารศัพท์ (พ.ศ.2450-2466)	ไทย	เป็น น.ส.พ.ที่ออกโดยชาวจีนฉบับแรกในเมืองไทย	ทำให้เห็นรูปแบบการจัดหน้าของคนจีนที่ออกน.ส.พ.ไทยและยังเป็นน.ส.พ.ฉบับใหญ่ที่น่าศึกษา
6.ไทย (พ.ศ.2451-2475)	ไทย	เป็น น.ส.พ.ที่ดำเนินงานโดยสามัญชน รูปเล่มการทำ น.ส.พ.เปลี่ยนไปจากขนาด 8 หน้ายก เป็น 4 หน้ายก	ทำให้เห็นรูปแบบการทำน.ส.พ. ของราชสำนักไทย และเป็น น.ส.พ.ฉบับใหญ่ร่วมสมัยกับจีนโนฯ
7.ประชาชาติ (พ.ศ.2475-2486)	ไทย	เป็น น.ส.พ.ที่มีอายุยืนนานฉบับหนึ่ง	เป็นน.ส.พ.ที่เริ่มมีการใช้พาดหัวข่าวในหน้าหนึ่ง
8.พิมพ์ไทย (พ.ศ. 2489-2503)	ไทย	เป็น น.ส.พ.ที่เปลี่ยนจากครอบครัวผู้ผูกขาดสาทรกรรม	ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของวิวัฒนาการจัดหน้า
9.Bangkok Post (พ.ศ.2489-2540)	อังกฤษ	เป็น น.ส.พ.ที่ร่วมมือระหว่างชาวต่างประเทศกับคนไทย และมีการพิมพ์จนถึงปัจจุบัน	ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาอันยาวนาน
10.สยามรัฐ (พ.ศ.2493-2540)	ไทย	เป็น น.ส.พ. ที่ไม่เน้นสีทัน แต่ในปัจจุบันเริ่มใช้สีทันมากขึ้น	ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงการจัดหน้าช่วงการเปลี่ยนเจ้าของ
11.ไทยรัฐ (พ.ศ.2505-2540)	ไทย	เป็น น.ส.พ. ที่ใช้ระบบการพิมพ์ที่ทันสมัยมากที่สุด	เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลได้จากการศึกษาเอกสารจากหอสมุดแห่งชาติ โดยดูจากไมโครฟิล์ม สำหรับหนังสือพิมพ์ใหม่ ๆ จะศึกษาจากศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ เช่น หอสมุดสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 11 ชื่อฉบับ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาในเชิงอุปนัย (Inductive) ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผลการศึกษาเป็นตัวชี้ว่าผลที่ออกมาเป็นอย่างไร โดยใช้ Coding Sheet เป็นแบบในการวิเคราะห์

สำหรับการวิเคราะห์ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1. รูปลักษณะของหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาลักษณะการจัดหน้าหนึ่ง โดยทั่วไปของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ รวมทั้งประเภทขององค์ประกอบที่นำเสนอในหน้าหนึ่ง แบ่งการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วไปของหน้าหนึ่ง เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของหนังสือพิมพ์ทั้งหน้าว่ามี การจัดหน้าอย่างไร โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

-ปี ที่หนังสือพิมพ์เริ่มออก พิจารณาว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นเริ่มออกตรงกับยุคสมัยใดและมี การเปลี่ยนแปลงในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ปีใด

-ขนาดของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ โดยจะวัดความกว้างและความยาวเป็นนิ้ว เพื่อดูว่า เป็นหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก

-รูปแบบการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ โดยพิจารณาจากลักษณะการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ว่า มีรูปแบบการจัดหน้าหนึ่งเป็นแบบแนวตั้ง (Vertical Layout) แบบแนวนอน (Horizontal Layout) แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Modular Layout) แบบละครสัตว์ (Circus Layout) แบบทะแยงหรือเน้นมุมบน (Brace Layout)

1.2 ลักษณะเฉพาะขององค์ประกอบหน้าหนึ่ง เป็นการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะขององค์ประกอบหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ เป็นการวิเคราะห์ที่เน้นเชิงพรรณนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อหัวหนังสือพิมพ์ เป็นการวิเคราะห์ดูว่ามีหรือไม่มี
 2. ส่วนข้างหัวหนังสือพิมพ์หรือEars พิจารณาว่ามีหรือไม่มี
 3. การเสนอข่าว พิจารณาว่าข่าวที่เสนอในหนังสือพิมพ์มีปริมาณกี่เปอร์เซ็นต์ โดยใช้การอนุมาน
 4. การพาดหัวข่าว พิจารณาว่ามีหรือไม่มี ถ้ามีพิจารณาจากรูปแบบการพาดหัวข่าว คือแบบ เต็มคอลัมน์ แบบปิรามิดหัวกลับ แบบเสมอหน้า แบบขึ้นบันได แบบบรรทัดนำล้ำหน้า แบบยักษ์เต็มหน้า แบบบรรทัดบนสุด แบบหัวข่าวนำ เป็นต้น
 5. ภาพประกอบ พิจารณาว่ามีหรือไม่มี ถ้ามีเป็นภาพสีหรือขาวดำ และถ้าเป็นสีแยกเป็น 2 สีหรือ 4 สี
 6. คอลัมน์ประจำ พิจารณาว่ามีหรือไม่มี
 7. โฆษณา โดยพิจารณาว่ามีหรือไม่มี ถ้ามีอยู่ในประเภทแบบใด
- การโฆษณาในหนังสือพิมพ์ แบ่งประเภทของโฆษณา ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่
1. ดิสเพลย์ (Display Advertising) คือ โฆษณาสินค้าหรือบริการที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในขนาดต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงครึ่งหน้า เต็มหน้ากระดาษ หรือบางครั้ง 2 หน้า ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ลงโฆษณา
 2. โฆษณาข้อย (Classified or Wanted Advertising) คือ โฆษณาข้อย บริการแจ้งความ และประกาศสั้นต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์
 3. โฆษณาฉบับพิเศษ (Supplement Advertising) คือ โฆษณาฉบับพิเศษเป็นใบแทรกในหนังสือพิมพ์ ในโอกาสพิเศษครบรอบวันเกิด หรือวันที่เปิดบริษัทห้างร้าน สถาบันต่าง ๆ ปรากฏอยู่นอกเหนือจำนวนหน้าปกคิของหนังสือพิมพ์

4.โฆษณาในตำแหน่งพิเศษ (Special position Advertising) คือโฆษณาขนาดพิเศษอยู่ในที่จำกัดเฉพาะบางส่วนของหน้าปกอยู่ในหนังสือพิมพ์บางฉบับ โฆษณาในตำแหน่งพิเศษนี้จะประกอบด้วยตำแหน่ง

-EAR (หู) จะเป็นโฆษณาที่อยู่ด้านบนสุดในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้าง โดยทั่วไปมักจะมีขนาด 2 นิ้ว X 1.5 นิ้ว

-Soulus เป็นโฆษณาที่อยู่ด้านล่างในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ข้าง โดยส่วนมากจะมีขนาด 2 คอลัมน์ X 1 นิ้ว

-Strip เป็นโฆษณาที่อยู่บริเวณด้านล่างในหน้าแรกเช่นเดียวกัน จะมีขนาดประมาณ 8 คอลัมน์ X 1 นิ้ว

5.โฆษณาข่าวสารทางด้านการเข้าออกของเรือ (Shipping page Advertising) จะอยู่ในรูปของการเสนอตารางรายละเอียด เกี่ยวกับข่าวสารการเข้าออกของเรือ ที่ให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านที่ทำธุรกิจค้าขาย ขนส่งสินค้า

นอกจากหนังสือพิมพ์จะจัดอยู่ในประเภทต่าง ๆ แล้ว โฆษณายังแยกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.) แบบใช้ตัวอักษรล้วน เป็นโฆษณาที่ใช้ถ้อยคำเรียบเรียงอธิบายสิ่งที่ต้องการประกาศหรือขายโดยไม่มีรูปภาพประกอบ

2.) แบบใช้ตัวอักษรแทรกภาพประกอบขนาดเล็ก เป็นโฆษณาที่มีลักษณะผสมคือมีทั้งตัวอักษรและภาพสินค้าประกอบข้าง ๆ คำโฆษณา หรือภายในกรอบโฆษณานั้น ๆ ส่วนมากเป็นรูปที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่โตนัก เนื้อที่สำคัญยังอยู่ที่คำอธิบายหรือตัวอักษร

3.) แบบประดิษฐ์ถ้อยคำเป็นข้อความพาดหัวและประดิษฐ์กรอบโฆษณา มีลักษณะประกาศแจ้งความและโฆษณาประกอบภาพ แต่มีลักษณะที่น่าสนใจคือมีการประดิษฐ์ข้อความพาดหัวถ้อยคำที่เร้าความสนใจมากกว่าแบบที่ 1 และ 2 ที่สำคัญมีการเล่นเส้นตีกรอบประดิษฐ์ลงคล้ายกรอบโฆษณาเป็นลักษณะต่าง ๆ มีการแบ่งเนื้อที่โฆษณาชัดเจน แม้ไม่มีข้อความโฆษณาก็ปรากฏกรอบและชื่อห้างร้านหรือสินค้าไว้กลาง ๆ กรอบนั้น

4.) แบบมีภาพประกอบประเภทรูปถ่าย รูปลายเส้นประณีต เป็น โฆษณาที่มีลักษณะพัฒนาขึ้น มีการใช้รูปถ่ายและรูปที่มีความประณีตในลายเส้นเหมือนภาพจริงประกอบในการโฆษณา ทำให้งานโฆษณาดูน่าสนใจขึ้น

5.) แบบภาพประกอบเป็นการ์ตูน เป็นโฆษณาที่มีรูปประกอบมากขึ้น มีทั้งรูปลายเส้นเหมือนจริง รูปถ่าย และรูปวาดลักษณะการ์ตูน คือรูปที่มีลักษณะไม่เหมือนจริง ในด้านรูปร่างของคน เช่น หัวโต ตัวเล็ก ลายเส้นโค้งหยาบ ๆ หรือหน้าตาแปลก ๆ ผิดจากคนจริง ๆ หรือเป็นภาพการ์ตูนชุด 4-5 ช่องจบ

8. พิมพ์ลักษณะหรือบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา พิจารณาควรมีหรือไม่มี ถ้ามีอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังของหนังสือพิมพ์

9. สีต้น พิจารณาว่าในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์นิยมใช้โทนสีอะไร พื้นสกรีนหรือพื้นทึบ

10. การแบ่งขอบเขตเนื้อหา โดยการใช้เส้น ในการวิเคราะห์นี้จะพิจารณาว่ามีเส้นหรือไม่มี

11. สารบัญ พิจารณาควรมีหรือไม่มี

1.3 การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์นักหนังสืออาวุโส อาทิ นายสมบูรณ์ วรพงษ์ นายมานิจ สุขสมจิตร เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยเบื้องต้นที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ทางด้านเทคโนโลยี พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของระบบการพิมพ์ ชนิดของตัวพิมพ์ การเรียงพิมพ์ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาต่อไปนี้

1.1 ระบบการพิมพ์ พิจารณาว่าเป็นระบบการพิมพ์แบบใด ระบบการพิมพ์หนังสือพิมพ์แบ่งได้ 3 ระบบดังนี้

-ระบบฉับแกะ หรือระบบเลตเตอร์เพลท เป็นการพิมพ์ในสมัยเริ่มแรกที่หนังสือพิมพ์เกิดขึ้นในเมืองไทย และมีจำนวนการผลิตน้อย

-ระบบออฟเซต เป็นระบบการพิมพ์ที่มีความทันสมัยมากกว่าระบบเลตเตอร์เพลท เนื่องจากความสามารถในการผลิตได้มากกว่า 5,000 ฉบับต่อวัน

1.2 ชนิดของตัวพิมพ์ พิจารณาจากการตัวอักษรว่าเป็นแบบตัวพิมพ์เหลี่ยม ตัวพิมพ์ธรรมดา ตัวพิมพ์ไม้ และตัวพิมพ์คอมพิวเตอร์

1.3.การเรียงพิมพ์ เป็นการพิจารณาตามรูปแบบการเรียงพิมพ์ที่เป็นแบบ ระบบเรียงด้วยมือ เรียงด้วยเครื่อง และเรียงด้วยวิธีระบบคั่งโต๊ะ

1.4.ลักษณะของภาพ พิจารณาว่าภาพที่นำมาลงหน้าหนึ่งเป็นภาพเป็นขาว ภาพประกอบขาว ภาพวาดหรือภาพการ์ตูน

2. ทางด้านสภาพเศรษฐกิจ-การเมือง จากองค์ประกอบต่อไปนี้

2.1 เศรษฐกิจ โดยจะพิจารณาจากความรุ่งเรือง หรือความถดถอยของสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น จะส่งผลต่อการทำหนังสือพิมพ์หรือไม่ เช่น สงครามโลกครั้งที่2 ทำให้เกิดความถดถอยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากกระดาษมีราคาแพงกว่าทองคำ จำนวนการใช้กระดาษน้อยลง ส่งผลให้การผลิตหนังสือพิมพ์ออกมามีจำนวนน้อย และต้องทำให้มีความกระชับมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ไม่ขาดหา เนื่องจากกระดาษมีราคาแพงจึงต้องพิมพ์อย่างประหยัดแต่ได้คุณภาพของข่าวเหมือนเดิม

2.2 ด้านการเมือง พิจารณาจากการเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ (ที่เป็นของเจ้านาย, ชาวต่างชาติ, สามีญชน) จะสอดคล้องกับรูปแบบการจัดหน้าหรือไม่ โดยดูว่าหนังสือพิมพ์ที่มีเจ้าของสื่อไม่เหมือนกัน อาจส่งผลต่อรูปแบบการจัดหน้าและการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เช่น ในสมัยปลายรัชกาลที่5 ถึงรัชกาลที่7 กิจการหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนเจ้าของและบรรณาธิการจากเจ้านายเป็นสามัญชน และในยุคนี้ไทยได้ติดต่อดำขายกับต่างประเทศอย่างจริงจัง ทำให้การผลิตและการค้าขายตัวตามไปด้วย มีการรับเอาเทคโนโลยี สมัยใหม่มากขึ้น

-เสรีภาพในการเสนอข่าวสารในแต่ละช่วงยุคสมัย จะสอดคล้องและส่งผลต่อรูปแบบการจัดหน้าหรือไม่ เช่น ยุคสมัยของฝรั่งเศสที่ยังมีอิทธิพลต่อการจัดทำหนังสือพิมพ์ เสรีภาพในการนำเสนอข่าว หรือการออกหนังสือพิมพ์อาจจะยังไม่ได้รับเสรีภาพมากนัก เนื่องจากยังไม่เป็นที่ยอมรับของเจ้านายของไทย ดังนั้นการจัดทำหนังสือพิมพ์ในช่วงนี้จึงยังไม่แพร่หลายเป็นที่ยอมรับ รูปแบบการทำหนังสือพิมพ์จึงไม่เป็นที่นิยมของผู้อ่าน แต่เมื่อเปลี่ยนมาสู่ช่วงยุคราชสำนัก ที่เจ้านายเป็นเจ้าของสื่อ หรือช่วงยุคสมัยใหม่ ที่สามัญชนเป็นเจ้าของสื่อ หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพมากกว่าเดิม

มีสิทธิที่จะนำเสนอรูปแบบการจัดหน้าหนังสือพิมพ์อย่างอิสระมีการแสดงความคิดเห็นในลักษณะการพาดหัวข่าว การใช้ภาพประกอบ รวมทั้งการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการผลิตหนังสือพิมพ์ให้มากยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยทางด้านบุคคล พิจารณาว่าในช่วงเวลานั้นเกิดการเรียนรู้ หรือพัฒนาการเกี่ยวกับวงการหนังสือพิมพ์หรือไม่ เช่น ช่วงที่มีหนังสือพิมพ์ประชาชาติ โดย พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราชพงศประพันธ์ หรือ พระนามเดิม หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ผู้ที่ทรงได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคลของชาติ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางวารสารศาสตร์ เนื่องมาจากพระองค์ทรงใช้ความรู้ ความวิริยะ อุตสาหะ และภูมิปัญญา ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ และตกทอดเป็นมรดกล้ำค่าของชนชาวไทยตราบนานทุกวันนี้

4. ปัจจัยด้านธุรกิจ พิจารณาถึงการดำเนินการทางการแข่งขันระหว่างสื่อด้วยกัน เช่น สมัยรัชกาลที่ 6 หนังสือพิมพ์มีจุดประสงค์เพื่อการค้า เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงเป็นประเภทโฆษณา และประกาศแจ้งความ การที่มีโฆษณามากแสดงว่าการค้าในสมัยนั้นเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นยุคทองของการหนังสือพิมพ์ มีการเปิดรับเอาเทคโนโลยีของชาวตะวันตกเข้ามา มาก จนถึงปัจจุบันหนังสือพิมพ์ก็ยังคงมีเสรีภาพและการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ล่าสุดเข้ามาช่วยในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ให้มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการวิเคราะห์พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนั้น จะใช้วิธีการบันทึกข้อมูลลงในตารางรหัส (Coding Sheet) โดยจะใช้เก็บข้อมูลทั้ง 2 ขั้นตอน คือการวิเคราะห์รูปลักษณะหน้าหนึ่ง และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดหน้าหนึ่ง เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาต่อไป